

СВІТОГЛЯДНА ОСВІТА МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Збірник наукових праць

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління
Філософський клуб «Логос»**

**СВІТОГЛЯДНА ОСВІТА МОЛОДІ
В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Збірник наукових праць

**Матеріали міжнародної конференції -
четвертих академічних читань імені професора
РОМАНА АРЦИШЕВСЬКОГО**

**26-27 червня 2024 року
Луцьк**

**Луцьк
Вежа-Друк
2024**

УДК 140.8+37-053.6(08)

С 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 7 від 31.05.2024 р.)*

Редакційна колегія:

- Цьось А. В.** – ректор ВНУ імені Лесі Українки, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор;
- Єліссєва Л. В.** – проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці ВНУ імені Лесі Українки, доктор економічних наук, професор;
- Лях В. В.** – завідувач відділу історії зарубіжної філософії Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, доктор філософських наук, професор;
- Зайцев М. О.** – професор кафедри філософії та культурного менеджменту Національного університету «Острозька академія», доктор філософських наук, професор;
- Ярош Я. Б.** – декан факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки, доктор політичних наук, професор.

С 24

Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів : зб. наук. праць // Матеріали міжнародної конференції – четвертих академічних читань імені професора Романа Арцишевського (26–27 черв. 2024 р., м. Луцьк) / упорядники: А. М. Семенов, А. І. Яручик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 184 с.

ISBN 978-966-940-577-7

До збірника включено наукові праці, у яких розглянуто методологічні основи дослідження світоглядної освіти, осмислено філософсько-антропологічні, історико-культурні та психолого-педагогічні аспекти її становлення й розвитку в Україні. Проаналізовано сучасні виклики та актуальні проблеми світоглядної освіти. Особливу увагу приділено її впливу на становлення молодого покоління українців у кризовий період геополітичних трансформацій, зумовлених війною росії проти України.

Для науковців, викладачів і студентів гуманітарних спеціальностей та усіх, хто причетний до освітнього процесу.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів та точність наведених цитат.

УДК 140.8+37-053.6(08)

© Семенов А. М., Яручик А. І. (упорядкування), 2024
© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2024

ISBN 978-966-940-577-7

Ministry of Education and Science of Ukraine
Lesya Ukrainka Volyn National University
Faculty of History, Political Science and National Security
Department of Political Science and Public Administration
Philosophical Club "Logos"

**WORLDVIEW EDUCATION FOR YOUTH
IN THE FACE OF MODERN CHALLENGES**

Collection of Scientific Papers

Proceedings of the international conference –
4th scientific readings in memory of Professor
ROMAN ARTSYSHEVSKYI

**June 26-27, 2024
Lutsk**

**Lutsk
Vezha-Druk
2024**

UDC 140.8+37-053.6(08)

C 24

*Approved by the Academic Council of
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Record of proceedings No 7, dated May, 31, 2024)*

Editorial Board:

Anatolii Tsos – Rector of Lesya Ukrainka Volyn National University, Doctor of Physical Education and Sports, Professor

Liudmyla Yelisieieva – Vice-Rector of Scientific and Pedagogical Work and International Cooperation of Lesya Ukrainka Volyn National University, Doctor of Economics, Professor

Vitalii Lyakh – Head of the Department of History of Foreign Philosophy of the G.S. Skovoroda Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Philosophy, Professor

Mykola Zaitsev – Professor at the Department of Philosophy and Cultural Management of the National University of Ostroh Academy, Doctor of Philosophy, Professor

Yaroslav Yarosh – Dean of the Faculty of History, Political Science and National Security of Lesya Ukrainka Volyn National University, Doctor of Political Sciences, Professor.

C 24 **Worldview education for youth in the face of modern challenges:** collection of scientific papers / Proceedings of the international conference – 3rd scientific readings in memory of Roman Artsyshevskiy, June 26-27, 2024. Lutsk / compiled by A. Semenov, A. Yaruchyuk. – Lutsk: “Vezha-Druk”, 2024. – 184 p.

ISBN 978-966-940-577-7

The collection of scientific works highlights methodological foundations of worldview education research. The philosophical-anthropological, historical-cultural and psychological-pedagogical aspects of its formation and development in Ukraine are considered. Modern challenges and current problems of worldview education are analyzed. Special attention is paid to its influence on the formation of the young generation of Ukrainians in the crisis period of geopolitical transformations caused by Russia's war against Ukraine.

For scientists, teachers and students of humanities and all those involved in the educational process.

The authors of the published materials are fully responsible for the content of their texts and the accuracy of the quotations

UDC 140.8+37-053.6(08)

ISBN 978-966-940-577-7

© Semenov A. & Yaruchyuk A. (editors), 2024
© Lesya Ukrainka Volyn National University, 2024

ЗМІСТ

<i>ДО УЧАСНИКІВ ЧИТАНЬ І ЧИТАЧІВ ЗБІРНИКА!</i>	9
<i>НАУКОВІ ПРАЦІ УЧАСНИКІВ АКАДЕМІЧНИХ ЧИТАНЬ</i>	11
<i>БІГУНЯК Андрій</i> Ціннісні пріоритети та перспективи освітньої реформи сучасної України	11
<i>ВОЗНЯК Володимир,</i> <i>КУРТИЙ Олег</i> Чи може освіта бути не світоглядною?	16
<i>ВОЙТКІВ Леся</i> Світоглядна освіта у контексті кордоцентричної парадигми	19
<i>ДУБЕНСЬКА Алла,</i> <i>ДУЧИМІНСЬКА Тамара</i> Теоретичний аналіз шляхів підвищення мотивації навчальної діяльності старшокласників з депресивними проявами	24
<i>ДЯЧЕНКО Ірина,</i> <i>ГРИЦЮК Ірина</i> Особливості адаптації студентської молоді у кризових ситуаціях	28
<i>ЖОВНІР Марина,</i> <i>ЛЕЩЕНКО Тетяна</i> Світоглядна й лінгвокультурна компетентності іноземних здобувачів освіти: особливості формування засобами навчальних мультимодальних текстів	32
<i>ЗАЛУЖНА Алла,</i> <i>МАКУХ Дмитро</i> Гуманізація освітнього середовища у контексті формування професійної ідентичності курсантів військових закладів вищої освіти	37
<i>ЗІНЧИНА Олександра</i> «Інформаційний бронезилет» під час війни	41
<i>КЛІШ Петро,</i> <i>ХОМ'ЯК Алла</i> Теоретичні аспекти концепції світоглядної освіти Романа Антоновича Арцишевського	46
<i>КОВАЛЬСЬКИЙ Юрій</i> Світоглядна освіта в умовах споживацької ідеології	49

КОЛЯДА Еліна Студенти та шахрайство: обман, який руйнує життя (на матеріалі українських інтернет-новин).....	53
КОСАКОВСЬКА Леся Формування мотиваційної структури особистості засобами хореографічного мистецтва	57
КРИСАЧЕНКО Валентин Політико-правові регулятиви задоволення освітніх потреб національних меншин України	60
КУДЬ Олена Формування світогляду в умовах цифрової епохи: філософсько-антропологічний аналіз	66
КУЗЬМУК Ольга Соціологічне підґрунтя громадянської освіти як напрямку наукових досліджень і навчальної дисципліни.....	69
КУШЕРЕЦЬ Тамара Світоглядне значення категорії безсмертя	73
ЛАППО Віолетта Визначальні чинники духовного зростання студентів в освітньому просторі сучасного ЗВО	77
ЛЮБЧУК Валентина Візуальні методи в освітній діяльності як чинник соціалізації сучасного здобувача освіти	79
МАМЧИЧ Тетяна, МАМЧИЧ Іван Деякі соціальні аспекти штучного інтелекту у сфері освіти	83
МАМЧУР Анна Світоглядні позиції Володимира Гнатюка	85
МОСТОВА Олександра, МАГДИСЮК Людмила Теоретичні засади вивчення агресивних проявів у підлітків	88
МУЛЯР Оксана Педагогічна толерантність як фундаментальний принцип педагогіки партнерства у новій українській школі	93

ОПЕЙДА Людмила, ОПЕЙДА Артур	Філософське консультування як фактор світоглядної освіти молоді	102
ОСТАПІЙОВСЬКА Ірина	Академічна доброчесність у контексті культури інформаційної діяльності учителів початкових класів	106
ОСТАПІЙОВСЬКИЙ Ігор, ОСТАПІЙОВСЬКА Тетяна	Проблема академічної доброчесності учасників освітнього процесу в законі України «Про повну загальну середню освіту»	110
ПЕТРІВ Оксана, ЧЕНЧАК Дмитро	Світоглядно-філософський вимір проблеми національної ідентичності	114
ПОПЕРЕЧНА Галина	Надія як один із екзистенціалів людського буття в філософії Г. Марселя .	119
ПРИЙМАК Валентина	Особливості світоглядних цінностей українського козацтва	122
РИБАЧОК Надія МАГДИСЮК Людмила	Гендерні відмінності самотності у чоловіків та жінок	127
СЕМЕНОВ Андрій	Світоглядні пріоритети та формування громадянської культури людини у філософії європейського Відродження xv – xvi століть	132
СКИДАНЮК Ян	Освіта як формувальний фактор світогляду: аналіз впливу галузевої освіти на індивідуальне сприйняття та соціальні процеси	138
СОХАЦЬКА Оксана	Концептуально-методологічні засади світоглядної освіти і культури та їх вплив на процес становлення, розвитку особистості	142
СТОРОЖУК Світлана	Українська ідентичність або про тернистий шлях українців до себе.....	150

<i>ТАТОМИР Віталій</i>	
Декартове cogito у світоглядній освіті	154
<i>ХМЛЕВСЬКА Ірина</i>	
Культурологічна концепція Григорія Сковороди	157
<i>ЧИРКОВ Олег</i>	
Українознавча освіта – засіб формування самосвідомості українців та відтворення і розвитку української нації, що обороняється й інтегрується до Європи	160
<i>ЯРЕМЧИШИН Марко</i>	
Роль політичного лідерства у формуванні засад національного єднання через призму психоаналітики та правової ідеї соціального договору Жан-Жака Руссо	164
<i>ЯРУЧИК Антоніна</i>	
Особливості філософії як світогляду: метафоричні образи та смисли	168
<i>ЯТЧЕНКО Володимир</i>	
Елементи архаїчного світогляду в текстах казкового фольклору Волині.	173
<i>ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ</i>	177

6. Нестеренко П. О. Смерть та безсмертя особистості як світоглядна проблема. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. Випуск 35. URL: <http://fps-9>. Нестеренко П. О.
7. Нестеренко П. Потяг до безсмертя Осіріс у людському бутті. Актуальні проблеми філософії та соціології (Національний університет «Одеська юридична академія»). Наукове фахове видання. Випуск 29. Видавничий дім «Гельветика». URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/29_2021/6.pdf (дата звернення: 28.07.2021).

*Віолетта ЛАППО,
м. Коломия,
lappo37@ukr.net*

ВИЗНАЧАЛЬНІ ЧИННИКИ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО ЗВО

Сучасний етап розвитку незалежної української держави вимагає докорінного переосмислення змісту вищої освіти, орієнтованого на формування нової духовно збагаченої генерації фахівців. Досягнення означеної мети відбудеться за умови формування світоглядної культури студентів як системи знань і переконань щодо навколишнього світу та свого місця у ньому, кристалізації життєвих принципів особистісного буття, вироблення вміння обстоювати їх на практиці, виховання толерантності, поваги до людей, які мають інші світоглядні цінності.

Педагогічні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців засвідчують пріоритетність духовної царини в особистісній характеристиці людини й доводять – саме освітня система здатна забезпечити оптимальні умови для духовного розвитку зростаючого покоління. Відтак вища школа повинна сконцентрувати свій педагогічний потенціал на духовній парадигмі професійного становлення студентства. Водночас спостерігаються певні розбіжності у визначенні окремих компонентів, які утворюють «ядро» духовного світу особистості. Саме це, на наш погляд, зумовило невизначеність

провідних чинників формування духовної сфери особистості в умовах університетської освіти.

Відтак необхідно конкретизувати компоненти духовного світу людини та педагогічних чинники, що сприятимуть їх формуванню впродовж навчання у ЗВО.

Поняття «духовно-ціннісна сфера особистості» охоплює систему установлень, що визначають моральну, інтелектуальну та естетичну спрямованість людського буття.

Насамперед варто обґрунтувати концептуальне положення, згідно якого саме духовно-ціннісна сфера містить ідеали, цілі, переконання, устремління особистості, що знаходять свій прояв у продуктивній духовній діяльності: перетворенні світу, пізнанні, ціннісній рефлексії, творчій самореалізації тощо.

Формування духовних цінностей у процесі здобуття вищої освіти забезпечується низкою педагогічних чинників, що становлять комплекс заходів, які реалізуються у навчально-виховному процесі задля досягнення певної освітньої мети.

Сприяння сходженню студента на якісно новий рівень духовно-ціннісного вдосконалення реалізується за умови гуманізації освітнього процесу закладу вищої освіти. Формування духовно-ціннісної сфери особистості студента набуде ефективності за умови авторитетності педагогічного колективу ЗВО, індивідуально-диференційованої взаємодії з студентською аудиторією, стимуляції до пошуку способів самопізнання і самовизначення, стимулювання до ціннісної рефлексії, опори на суб'єктивний досвід студентів, надання свободи вибору і міжособистісного спілкування, активного включення у проєктувальну діяльність, яка відбуватиметься при залучення різноманітних методів виховного впливу.

В означеному контексті особливої актуальності набуває розробка методичних рекомендацій і практичних заходів щодо забезпечення ефективності виховання духовних цінностей особистості в період її професійного становлення.

На часі є розробка методик, як от: підготовки і проведення години спілкування, дискусії, диспуту, тренінгу, екскурсії, конференції, усного журналу, перегляду кінофільму, відзначення свят народного календаря тощо. Водночас запропонувати критерії аналізу ефективності виховних заходів. Підготувати матеріали, які допоможуть на практиці реалізувати завдання виховної роботи. Зокрема добірка сценаріїв слугуватиме дорожньою картою у процесі вдосконалення узвичаєних й впровадження інноваційних форм виховної роботи – етична бесіда, сократівська бесіда, літературно-музична вітальна, пізнавально-розважальна програма та ін. Частина додатків містить перелік аудіоальбомів для музичного супроводу годин спілкування, Інтернет-ресурси для віртуальних екскурсій, літературу рекомендовану для обговорення під час читацьких конференцій, орієнтовний перелік кінофільмів для перегляду й обговорення академічною групою.

Література

1. Дідус О.М. Духовно-моральні інтереси підростаючого покоління у контексті проблеми духовності людини. *Духовність Українства: зб. наук. праць*. ЖДЛУ, 2021, вип.3. С.52-54.
2. Боришевський М. Й. Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія. Київ: Академвидав, 2020. 416 с.
3. Нечепоренко Л. С. Методологія і ідеологія онто-інвайронментальної педагогіки. Педагогіка гармонізації і злагоди особистості з довкіллям: монографія. Харків: Видавничий центр ХНУ, 2018. 208 с.

*Валентина ЛЮБЧУК,
м. Луцьк,
Luybchuk.Valentyna@vnu.edu.ua*

ВІЗУАЛЬНІ МЕТОДИ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Сучасне суспільство відрізняється швидкими темпами розвитку, появою новітніх технологій в тому числі і в освіті. Для того щоб бути компетентним,